

"Dâire-i Adliye" veya "Adalet Dâiresi"

Kınalı-Zâde Ali Çelebi, Ahlâk-ı Alâi

Adldir mûcib-i salâh-ı cihan
Cihan bir bağıdır dîvarı devlet
Devletin nâzımı şeriattır
Şeriata olamaz hiç hâris illâ mülk
Mülk zapt eyleyemez illâ leşker
Leşkeri cem edemez illâ mal
Malı cem eyleyen râiyettir
Râiyeti kul eder pâdişah-ı âleme adl.

.....

1. İnsanoğlu tek başına yaşayamaz (Yalnızlık Allah"a mahsus). Çünkü insan medeniyyün-bit"tab"dır. Yani yaratılış itibarı ile cemiyet halinde yaşaması gerekir. Ve öyle de yaşar.
2. Cemiyet halinde yaşayan insana bütün fertlerin tâbi olacağı bir mevzuat lazımdır. Bu töre olabilir; kanun, örf, şariat olabilir.
3. Bu mevzuatı ayakta tutacak (ona uyulmasını sağlayacak) bir organizasyona ihtiyaç vardır. Bu padişaktır, devlettir, hükümettir.
4. Fertler cemiyet halinde yaşayabilmek için, yani medeni olabilmek için kanuna, örf, padişaha, devlete, hükümete itaat etmek zorundadırlar.
5. Padişaha (devlete-hükümete) itaati mümkün ve zaruri kılan padişahın (devletin-hükümetin) âdil olmasıdır.
6. Çünkü adalet mülk ve devletin salâhının teminatıdır (Adalet mülkün temelidir).
7. Mülkü korumak için askere ihtiyaç vardır.
8. Askerin varlığı için mal (toprak-mahsul-üretim) ve para lazımdır.
9. Üretimi yapan, toprağı ihya eden ve parayı sağlayan (vergi veren) râiyettir (yani halktır).
10. Vergiyi adaletle toplamak ve adaletle harcamak padişahın (devletin, hükümetin) görevidir.
11. Cihanın ayakta durmasının (yani nizâm-ı âlemin) asıl sebebi adalettir.

Mustafa Kutlu, <http://www.yenisafak.com/yazarlar/mustafakutlu/adalet-dairesi-52822>